

Filmele românești, încolonate la careul de toamnă

Toamna filmelor românești demarează la câteva zile după ce încep elevii școala. Filmele lui Radu Muntean, Constantin Popescu, Nap Toader, Cristi Puiu, Andrei Ujică, Călin Netzer ș.a. spun „prezent” în fața cineaștilor și se aliază în careu, cu speranța că un număr cât mai mare de români vor veni să le vadă. Iată care sînt aceste filme (e nevoie de o precizare: unele nu au data premierei bătută în cuie).

Iulia Blaga

Marți, după Crăciun – 17 septembrie

Noul lungmetraj al lui Radu Muntean, socotit de unii critici cel mai bun film al său de pînă acum (eu rămîn „agățată” și de *Hirtia va fi albastră*), îi consolidează regizorului reputația de investigator al relațiilor interumane din societatea românească de azi. După bărbatul *romănesc* la 30 și ceva de ani, cineastul strînge cadrul și mai mult, oprindu-se la triumful conjugal alcătuit dintr-un bărbat (Mimi

Brănescu), soția lui (Mirela Oprîșor) și amanta (Maria Popistașu), ale căror sentimente se învolbură în preajma Crăciunului. Filmul e un studiu de caractere foarte bine ținut în mînă și în care, pentru prima oară, Radu Muntean îi refuză spectatorului o cît de mică speranță de catharsis. Deși nu e thriller, filmul se urmărește cu sufletul la gură. *Marți, după Crăciun* le aduce primele roluri principale în cinema lui Mimi Brănescu și Mirelei Oprîșor, care sînt căsătorii și în viața civilă. Filmul a avut o foarte bună primire la Cannes, unde a fost prezentat anul acesta în secțiunea „Un Certain Regard”, fiind preluat pe urmă de alte

festivaluri printre care cel de la Sarajevo, care a premiat-o (prin juriul prezidat de Cristi Puiu), pentru cea mai bună interpretare feminină, pe Mirela Oprîșor.

„Așa cum a făcut și în *Boogie*, Muntean se rupe de percepția generală asupra filmului românesc, oferind solide personaje middle-class ale căror vieți nu sînt cu nimic diferite de cele ale ma-

rității europenilor. Acest lucru creează o universalitate fericită, care îi permite autorului să găsească un sol fertil într-un mediu banal, prin povestea unui bărbat obișnuit care se întreabă dacă (și cum) să-și schimbe viața.“ („Variety“)

„Actorii sînt buni, dar au puține de făcut, lucru care uneori pare bizar. (...) Partea voyeuristică e atît de puțin exploatată încît, dacă n-am ști că Paul a-

re o aventură, acțiunea de pe ecran ni s-ar părea foarte puțin importantă. (...) Din punct de vedere tehnic, Muntean și operatorul Tudor Lucaciu folosesc aparatul de filmat cu mare clasă. Regizorul îi permite unui actor să iasă din cadru și să continue să vorbească în vreme ce urmărește reacțiile altui actor, pentru ca apoi să nu mai revină la el.“ („The Hollywood Reporter“)

Marea Neagră/Mar Nero – 17 septembrie

Filmul de debut al italianului Federico Bondi e produs împreună cu compania Adei Solomon, HiFilm, ajungînd pe ecranele noastre la doi ani după ce a avut premiera mondială în cadrul Festivalului de la Locarno unde Ilaria Occhini (nepoata scriitorului Giovanni Papini) a fost recompensată cu Premiul de interpretare feminină. Aceasta interpretează rolul unei văduve al cărei fiu angajează o româncă (Dorothea Petre) ca menajeră. Intimist, filmul se concentrează pe relația dintre cele două femei, relație ce evoluează de la neîncredere și ostilitate spre prietenie și afecțiune. Din distribuție mai fac parte Vlad Ivanov, Maia Morgenstern și Theodor Danetti, filmul fiind turnat parțial și în România. Dorothea Petre e bună în rol, ca de obicei, dar debutantul în regie Federico Bondi recurge de multe ori la soluții simple, pe măsura poveștii. Filmul nu prea are amplitudine și vitalitate, deși are bune intenții.

Portretul luptătorului la tinerețe – 24 septembrie

Prima parte a unei trilogii, *Aproape liniște, Portretul...* de Constantin Popescu e o încercare temerară de reconstituire (atît cît e posibil cu instrumentele ficțiunii) a vieții luptătorilor din rezistența anticomunistă. Prima parte se ocupă de Ion Gavrilă Ogoranu, iar celelalte două îi vor avea în centru pe Elisabeta Rizea și, respectiv, pe frații Arnăuțoiu. Realizat pe baza unei documentări amănunțite, filmul e construit pe două planuri – *partizanii* și *securiștii* care îi urmăresc. Poate că nu era nevoie și de planul aparatului represiv care introduce un umor tragic (deși cu replici sută la sută reale). Un *compte-rendu* numai despre existența de animal hăituit a acestor eroi ar fi fost probabil suficient și ne-ar fi păstrat în atmosferă. Filmul pare și mai lung datorită structurii ce înlănțuie tablou după tablou fără o cronologie evidentă. *Portretul...* e oportun nu doar pentru că nu e în trend, dar mai ales pentru că e primul amplu proiect cinematografic despre sacrificiul luptătorilor anticomuniști din munți. Premiera mondială a avut loc în cadrul Festivalului de la Berlin 2010, în secțiunea „Forum“.

„Filmă într-un stil cvasi-documentar pentru a-i spori veridicitatea, (n.r. – filmul) are un format aproape epic (ecran lat), pentru a duce hagiografia la maximum. Aici rezidă una dintre problemele sale insurmontabile: e mult prea încărcat din punct de vedere ideologic. De cele mai multe ori, membrii rezistenței sînt lipsiți de defecte, deși au unele îndoieli și episoade melancolice. Membrii aparatului de stat, deși cu greu pot fi numiți niște îngeri în viața reală, sînt atît de previzibili încît intră în ceea ce regizorul sovietic Serghei Eisenstein numea tipaj – caricaturi recunoscutibile imediat și care nu mai au

nevoie de explicații ori de adîncime. (...) Din păcate, ceea ce e constant e redundant: împușcături și ambuscade iar și iar, ca și cum am asista la un joc zilnic de-a hoții și vardiștii. (...) E păcat, pentru că filmul e în general frumos filmat de Liviu Marghidan, iar actorii care îi joacă pe membrii rezistenței au interpretări remarcabile.“ („Screendaily“)

„Din punct de vedere cinematografic, în ciuda unor momente de natură transcendentală à la Terrence Malick, pretențios numitul *Portret al luptătorului la tinerețe* aproape că nu se distinge prin nimic. (...) Dacă scopul a fost să fie pentru România anilor '50 ceea ce *The Wind That Shakes the Barley*, de Ken Loach, a fost pentru Irlanda anilor '20, atunci Popescu (...) a eșuat.“ („The Hollywood Reporter“)

ÎNCĂ NU
SE ȘTIE

» Data premierei filmului *Aurora* nu e sigură, spune producătorul Anca Puiu, dar cu siguranță pelicula va intra în cinematografe în această toamnă.

Filmele românești, încolonate la careul de toamnă

Morgen – 30 septembrie

Ațiunea lungmetrajului de debut al tânărului cineast Marian Crișan care în 2008 a luat Palme d'Or-ul pentru scurtmetraj, cu *Megatron*, se petrece în Salonta natală, povestea fiind preluată dintr-un ziar local unde în preajma unui Crăciun petrecut acasă Crișan a citit cum un concitadin iubitor al pescuitului a dat în loc de pește peste un imigrant turc. Scenariul dezvoltat de el de la acest incident s-a construit tot în jurul unei ciocniri dintre civilizații și mentalități, dar și al prieteniei care se înfiripă între doi oameni care nu împart nici măcar o limbă comună. Filmul e produs de compania românească Mandragora, fiind o coproducție româno-maghiaro-franceză și avînd deja contracte de distribuție în Franța și Elveția. *Morgen* a participat în acest an (alături de *Periferic*, în regia lui Bogdan George Apetri) în Competiția Internațională a Festivalului de la Locarno, de unde s-a întors cu un număr record de premii (patru): Premiul Special al Juriului, Premiul Juriului Ecumenic, Premiul *Don Quijote* oferit de The International Federation of Film Societies și Premiul Juriului Junior. Rolurile principale sînt interpretate de Andras Hathazi (agentul de pază care îl descoperă pe imigrant), de actorul turc Yalcin Yilmaz (imigrantul) și de Elvira Rîmbu (soția).

„Așteptările pe care cîștigătorul Palme d'Or-ului pentru scurtmetraj în 2008 le-a creat sînt confirmate. (...) O imagine discretă și sentimentele latente prezente în film ne fac să descoperim o voce specială a filmului românesc. (...) Una dintre trăsăturile cele mai frumoase ale filmului este modul în care Crișan își dezvoltă personajele, fără a expune foarte multe detalii. Spiritul uman, simplu al lui Nelu rămîne elementul principal.“
(„Variety“)

Medalia de onoare – 12 noiembrie

Al doilea lungmetraj al cineastului român-german Călin Netzer, după *Maria* (multipremiat la Locarno în 2003), îl pune pe Victor Rebengiuc într-o postură care ne aduce aminte de *Nicki Ardelean, colonel în rezervă*. El interpretează un fost combatant din al doilea război mondial a cărui existență ternă (marcată de faptul că și-a turnat propriul fiu la Securitate pentru a-l împiedica să plece în Canada) se luminează cu totul cînd primește o medalie din partea Președinției pentru o presupusă faptă de arme. Excelentul scenariu al lui Tudor Voican pune în ecuație un personaj semi-odios, semi-patetic ce poate fi cel mai mic multiplu comun al poporului român azi. Miezul filmului e scena propriu-zisă a decorării cînd, la Cotroceni, eroul ajunge față în față cu președintele (*interpretat* chiar de Ion Iliescu). „Să știți că v-am votat“, îi spune pe un ton exaltat și umil, strecurîndu-i o scrisoare cu doleanțe cetățenești. De fapt, probabil că l-a votat așa cum a meritat decorația, eroismul retroactiv, dar fals fiind o calitate care se pare că ne caracterizează. Concepția regizorală mi s-a părut însă sub nivelul poveștii, iar muzica originală a lui Philip Glass nepotrivită în context. Interpretarea lui Victor Rebengiuc e ca de obicei ireproșabilă, dar Camelia Zorlescu e fabuloasă în rolul soției care nu

scoate o vorbă aproape tot filmul. *Medalia de onoare* a luat anul trecut mai multe premii internaționale, printre care nu mai puțin de cinci premii la Salonul: Premiul Special al Juriului Silver Alexander, Premiul pentru scenariu, Premiul de interpretare masculină, Premiul FIPRESCI și Premiul Special al Asociației Tehnicienilor de Film, Televiziune și Audiovizual din Grecia.

„La șase ani după impresionantul său debut cu *Maria*, cineastul născut în România și crescut în Germania, Călin Peter Netzer, revine cu o digresiune pe marginea suferințelor post-Ceaușescu ale țării sale. Animat de interpretări principale puternice și de un umor sec, *Medalia de onoare* devine cu totul captivant pe măsură ce ironia crește. E decembrie 1995 și căldura din apartamentul pe care (n.r. – eroul) comic numit Ion I. Ion îl împarte cu soția sa, Nina, încă nu funcționează. Ion își duce mai departe viața în ciuda faptului că Nina și fiul lor nu mai vorbesc cu el de șase ani. Totul se schimbă cînd Ion primește o scrisoare anunțîndu-l că va primi o medalie comemorativă de prilejul aniversării a 50 de ani de la terminarea războiului. Dar cînd el încearcă să afle pentru ce e medalia, asociația veteranilor spune că nu are nimic de-a face cu ea, iar Ministerul Apărării că trebuie să facă o cerere în scris.“
(„Variety“)

Nuntă în Basarabia – 24 septembrie

Coproducție româno-moldoveano-luxemburgheză, comedia lui Nap Toader (nume sub care se ascunde regizorul Napoleon Helmis care a debutat în lungmetraj în 2004, cu *Italiencele*) și-a început cariera festivalieră prin Premiul Special al Juriului obținut la Tallinn Black Nights Film Festival. În aceste zile participă la Festival des Films du Monde de la Montréal, în cadrul secțiunii „Focus on World Cinema“. *Nuntă în Basarabia* e povestea a doi tineri, un dirijor român și o pianistă din Chișinău, a căror decizie de a-și uni destinele se împletește cu o viziune practică asupra vieții. Ca să facă mai mulți bani și să-și poată lua un apartament, vor organiza două nunți – una în România, cealaltă în Basarabia. De aici o ciocnire a mentalităților care are prea puțin de-a face cu iubirea celor doi eroi. Povestea are cel puțin teoretic (nu am văzut-o încă) atuurile unei comedii de public. Nap Toader îi debutează pe Vlad Logigan și Victoria Bobu.